

Vadász Márton

Debreceni Egyetem

MA

Változó társadalom és paraszti polgárosodás Biharban – Váncsod esetpéldája

A Debreceni Egyetem Néprajzi Tanszéke évtizedek óta kiemelt figyelmet szentel a bihari térség kutatásának. Ebbe a munkába bekapcsolódva kezdtem meg a Berettyó-mente falvainak vizsgálatát. Előadásomban ennek a kutatási programnak egy állomását, a Váncsodon végzett kutatásaimat ismertetem. Váncsod a történeti Bihar vármegye alföldi részén, a Berettyó mentén fekvő település. Református magyar jobbágyok, cigányok, kisnemesek, a közeli román falvakból érkező ortodox zsellérek, zsidó bérlők, katolikus köznemesek alkották a falu sokszínű társadalmát. Kutatásom során arra keresem a választ, hogy a 18. század elejétől kezdve napjainkig hogyan alakult át a település társadalma, melyek voltak azok a főbb tendenciák, amelyek meghatározták a változási folyamatokat, és mindez hogyan jelent meg a mindennapok során. Milyen volt a jobbágyság és nemesség viszonya a jobbágyfelszabadítás előtt és után? Milyen együttélési modellek alakultak ki a különböző csoportok között? Hogyan befolyásolta mindez az 1848 után kibontakozó paraszti polgárosodást, mennyiben tért el Váncsod fejlődése a megyei vagy országos tendenciáktól? Ezeket a kérdéseket helyi esetpéldákon keresztül mutatom be, levéltári források és a terepkutatások tapasztalatai alapján.